

Vervolgfinanciering Multidisciplinaire Consortia

Onderzoeksprogramma Dementie

Datum geplaatst: 08-08-2025

Deadline: **27-01-2026, 14.00 uur**

Inhoud

1.	Samenvatting.....	1
2.	Doel subsidieoproep.....	2
2.1	Multidisciplinair consortium.....	3
2.2	Kennisontwikkeling.....	3
2.3	Internationale bijdragen.....	4
3.	Te subsidiëren activiteiten.....	4
3.1	Collaboratieve workshop.....	6
3.2	Landelijke samenwerking.....	6
4.	Voorwaarden en verplichtingen.....	7
4.1	Voorwaarden.....	7
4.1.1	Wie kunnen er aanspraak maken op subsidie?.....	7
4.1.2	Staatssteun voorkomen.....	7
4.1.3	Samenwerking en bijdrage van derden.....	8
4.1.4	Welk bedrag kunt u aanvragen?.....	9
4.1.5	Praktische voorwaarden.....	10
4.2	Verplichtingen.....	10
5.	Beoordeling en prioriteitstelling.....	11
5.1	Beoordelingsprocedure.....	11
5.1.1	Ontvankelijkheid.....	11
5.1.2	Inhoudelijke beoordeling.....	11
5.2	Beoordelingscriteria.....	12
5.2.1	Criteria voor onderdeel I: Consortium Management.....	12
5.2.2	Criteria voor onderdeel II: 'Opzetten van (excellent) onderzoek'.....	13
6.	Indienen.....	15
6.1.	Indiening via Mijn ZonMw.....	15
6.2.	Tips.....	16
6.3.	Verklaring akkoord indienen uitgewerkte subsidieaanvraag.....	16
6.4.	Inhoudelijke vragen.....	16
6.5.	Technische vragen.....	16
6.6.	Downloads en links.....	16
7.	Appendices.....	16
	Appendix 1 – Inhoud Werkpakketten.....	17
	Appendix 2 – Staatssteun – Daadwerkelijke Samenwerking.....	22

1. Samenvatting

Wie

Deze subsidieoproep is bedoeld voor het vervolg van de werkpakketactiviteiten van de vijf multidisciplinaire consortia van het Onderzoeksprogramma Dementie (OPD), waarvan de eerste fase is gestart in 2022. Voor deze tweede fase, die zal starten in 2026, dient een nieuwe subsidieaanvraag te worden ingediend.

Er kan alleen een aanvraag worden ingediend door de hoofdaanvragers van de in 2022 door het OPD gefinancierde consortia en de corresponderende rechtspersonen, die deel uitmaken van een onderzoeksorganisatie.

Daarnaast zijn er drie of meer samenwerkingspartners uit wetenschap, praktijk en onderwijs betrokken bij de aanvraag en het consortium.

NB: ZonMw nodigt andere relevante partijen uit aan te sluiten bij de in 2022 gehonoreerde consortia, wanneer er sprake is van aanvullende kennis en expertise. **Hiervoor maakt een collaboratieve workshop onderdeel uit van het aanvraagproces.** De benodigde documenten (Propositie en Profiel consortium en Initiatievenformulier) vindt u onder 'Downloads voor uw aanvraag,' onder het kopje 'Voorbereiden.' Meer informatie over de collaboratieve workshop vindt u in de subsidieoproep (paragraaf 3.1).

Waarvoor

De focus van het multidisciplinaire consortium is gericht op één van de volgende thema's die in het [Onderzoeksprogramma Dementie](#) in werkpakketten¹ 1, 2, 3 en 5 zijn uitgewerkt:

- Werkpakket 1: Fundamenteel onderzoek – MODEM*
- Werkpakket 2: Risicoreductie – BIRD-NL (risico predictie) en NDPI (risico reductie)**
- Werkpakket 3: Diagnostiek (en prognostiek) – TAP-DEMENTIA*
- Werkpakket 5: Jonge mensen met dementie – YOD-INCLUDED*

* Deze tekst is gecorrigeerd: risico communicatie is vervangen door risico reductie.

Wat

Er kan maximaal € 6.250.000,- worden aangevraagd per werkpakket voor een looptijd van maximaal 54 maanden (tot uiterlijk 31 december 2030).

Het totaal beschikbare subsidiebudget in deze subsidieronde bedraagt € 25.000.000,-.

Financiering kan worden aangevraagd voor kosten van activiteiten direct verbonden aan de voorgestelde onderzoekslijn(en) en voor de activiteiten gerelateerd aan het management van het consortium.

Deze subsidieoproep voorziet in financiering van voortzetting en eventuele uitbreiding van activiteiten die met de OPD consortia subsidieoproep uit 2021 zijn ingezet. Echter, financiering van activiteiten met deze subsidieoproep in 2025 blijft nadrukkelijk tijdelijk van aard; er is geen enkele garantie op vervolg financiering. Aanvragers dienen zelf rekening te houden met eventuele afbouw van de subsidie financiering na deze subsidie periode.

Cofinanciering (sponsoring en eigen bijdragen van projectpartners) in natura of geldelijke bijdrage is door zowel publieke als private partijen toegestaan.

Wanneer

Subsidieoproep open	08-08-2025
Indienen propositie/profiel consortium t.b.v. collaboratieve workshop	24-09-2025
Indienen initiatievenformulier externe partijen	06-10-2025
Collaboratieve Workshop	13-10-2025
Deadline indienen uitgewerkte subsidieaanvraag	27-01-2026
Ontvangst commentaar referenten en patiëntenpanel	17-03-2026
Deadline indienen wederhoor	31-03-2026
Besluit	Juni 2026
Uiterlijke startdatum	01-11-2026

2. Doel subsidieoproep

Aanleiding

Een doorbraak is nodig in de bestrijding van dementie. Dit is de centrale notie in de [Nationale Dementie Strategie](#) (NDS), die het ministerie van VWS in september 2020 presenteerde aan de Tweede Kamer; en ook de kern van de opdracht aan ZonMw voor het Onderzoeksprogramma Dementie (OPD). De NDS heeft vorm in drie hoofdthema's: 'Dementie de wereld uit' (lijn 1), 'Mensen met dementie tellen mee' (lijn 2) en 'Steun op maat bij leven met dementie' (lijn 3). In maart 2025 is de [tussentijdse evaluatie van de Nationale Dementie Strategie](#) aangeboden aan de Tweede Kamer. De belangrijkste conclusies hieruit zijn dat er geen twijfel bestaat over het belang van een landelijke dementiestrategie. Het valt dan ook aan te bevelen om de inzet voor mensen met dementie via een centraal aangestuurde strategie voort te zetten. Wel kan de strategie op enkele onderdelen geactualiseerd en verbeterd worden.

Het Onderzoeksprogramma Dementie werkt primair aan het eerste hoofdthema van de NDS: 'Dementie de wereld uit' en heeft als kerndoelstelling kennis te ontwikkelen en bij te dragen aan de ontwikkeling van diagnostiek en therapieën om dementie te voorkomen en te behandelen. Dit wordt bereikt door het stimuleren en faciliteren van een hoogwaardige onderzoeksinfrastructuur, waardoor maatschappelijk relevant en kwalitatief hoogwaardig dementieonderzoek met elkaar wordt verbonden. Hierdoor wordt versneld kennis gegenereerd en doorgeleid over de oorsprong, (gepersonaliseerde) risicoreductie, diagnostiek/prognostiek en behandeling van dementie. Naast kennisontwikkeling stimuleert het OPD innovatie en kennisbenutting die moeten leiden tot het voorkomen van dementie en tot een betere kwaliteit van leven van mensen met dementie en hun naasten, nu en in de toekomst.

Om de doelen van het OPD te bereiken is in 2021 een subsidieoproep opengesteld gericht op de vorming van multidisciplinaire consortia. De consortia zijn ingericht om aan te sluiten bij de looptijd van de NDS en het OPD, waarbij financiering in twee fases beschikbaar wordt gesteld. In de subsidieoproep in 2021 en bij de toekenning is aan consortia meegegeven dat er, na financiering van de eerste fase, gestart in 2022, de intentie is om de werkpakketactiviteiten voort te zetten over de gehele looptijd van het OPD, middels een tweede fase die zal starten in 2026. Hierbij is aangegeven dat voor de tweede fase een nieuwe aanvraag ingediend moet worden, die vervolgens door middel van de gebruikelijke ZonMw procedure wordt beoordeeld. Deze subsidieoproep biedt hiertoe de mogelijkheid.

De in 2022 gestarte en door het OPD gefinancierde consortia zijn grootschalige samenwerkingsverbanden, welke zijn gericht op één van de thema's binnen de NDS-lijn 'dementie de wereld uit'.

Het consortium Mechanisms of Dementia (MODEM), geleid door prof. dr. Guus Smit, voert fundamenteel onderzoek uit naar de oorsprong van dementie. De consortia Nederlands Dementie Preventie Initiatief (NDPI), geleid door prof. dr. Sebastian Köhler, en Beïnvloedbare Risicofactoren van Dementie (BIRD-NL), geleid door dr. Frank Wolters, richten zich op preventie en onderzoeken onder andere risicofactoren (BIRD-NL) en de beste strategieën om de bevolking bewust te maken van deze risico's (NDPI). Het consortium Tijdige, Accurate, en gePersonaliseerde diagnose van dementie (TAP-DEMENTIA), geleid door prof. dr. Wiesje van der Flier, richt zich op het verbeteren van het diagnoseproces van dementie. Het consortium Young Onset Dementia (YOD-INCLUDED), geleid door prof. dr. Christian Bakker, richt zich specifiek op jonge mensen met dementie en onderzoekt kennisvragen betreffende oorzaken, tijdige herkenning, diagnostiek, en zorg en ondersteuning.

De vijf bovengenoemde consortia bouwen zoveel mogelijk voort op eerder onderzoek, en hebben sinds 2022 ieder een sterke kennisinfrastructuur opgezet op het gebied van dementieonderzoek. Andersson Elffers Felix (AEF) heeft in 2024, in opdracht van ZonMw, een tussenevaluatie uitgevoerd naar de [bestaande kennis- en onderzoeksinfrastructuur](#) binnen de OPD-consortia en andere actieve dementieconsortia, met de nadruk op het identificeren van mogelijke overlap, witte vlekken, en kansen voor samenwerking of integratie. Het rapport concludeerde onder andere dat er geen inhoudelijke dubbeling is tussen de consortia en dat er korte lijnen zijn tussen diverse consortia die qua thematiek aan elkaar raken. Het wordt geadviseerd om de consortia de tijd te geven de ingezette beweging voort te zetten.

Het doel van deze subsidieronde is om de reeds ingezette kennisinfrastructuur te bestendigen; de kennisontwikkelingen gestructureerd in de verscheidene werkpakketten van het OPD met betrekking

tot het ontstaan (werkpakket 1), risicoreductie (werkpakket 2), diagnostiek en prognostiek (werkpakket 3) en jonge mensen met dementie (werkpakket 5), voort te zetten en uit te breiden/te verdiepen; en de ontwikkelde kennis te implementeren in de praktijk. Om deze doelstellingen te behalen wordt, na positieve beoordeling, vervolgsubsidie verstrekt aan de rechtspersoon die namens het consortium optreedt en het consortium coördineert.

Op basis van de reeds opgestarte onderzoeken, de eerste opbrengsten, ontwikkelingen binnen de vijf consortia en actualiteiten binnen het dementieveld, is het opnemen van aanvullende expertise binnen de bestaande consortia mogelijk gewenst. Hiervoor zal ZonMw een collaboratieve workshop faciliteren, waarbij de consortia hun propositie en profielen zullen presenteren aan externe partijen met interesse. Zie ook paragraaf 3.1.

2.1 Multidisciplinair consortium

Onder een multidisciplinair consortium wordt binnen deze oproep verstaan: een duurzaam samenwerkingsverband tussen onderzoekers van vier of meer partijen vanuit wetenschap en praktijk met verschillende disciplines, waarin het (bio)medische en het sociale domein elkaar vinden. Het gaat hierbij om de reeds beschreven consortia die gelinkt zijn aan het OPD, welke in 2022 zijn gehonoreerd.

Participatie in het consortium is ook open voor relevante partijen ten behoeve van kennisverspreiding en implementatie van resultaten, bijvoorbeeld beroepsorganisaties, kennis- en onderwijsinstellingen, zorgverzekeraars en bedrijfsleven.

Daadwerkelijke betrokkenheid van mensen met dementie en mantelzorgers draagt bij aan de kwaliteit en maatschappelijke relevantie van zorg(onderzoek). Daarom dient deze doelgroep structureel en actief betrokken te zijn bij het consortium management en de onderzoeksvoorstellen die ontwikkeld en uitgevoerd worden.

De focus van het multidisciplinaire consortium is gericht op één van de volgende thema's die in het OPD in werkpakketten¹ 1, 2, 3 en 5 zijn uitgewerkt:

- a. *Werkpakket 1: Fundamenteel onderzoek – MODEM*
- b. *Werkpakket 2: Risicoreductie – BIRD-NL (risico predictie) en NDPI (risico reductie)**
- c. *Werkpakket 3: Diagnostiek (en prognostiek) – TAP Dementia*
- d. *Werkpakket 5: Jonge mensen met dementie – YOD-INCLUDED*

* Deze tekst is gecorrigeerd: risico communicatie is vervangen door risico reductie.

Zie voor een uitgebreidere inhoudelijke beschrijving van de werkpakketten en de werkwijze consortia:

- Appendix 1: Inhoud werkpakketten
- Appendix 2: Staatsteun – Daadwerkelijke Samenwerking

ZonMw hecht waarde aan transparantie, openheid en dialoog in het subsidieproces en nodigt andere relevante partijen uit aan te sluiten bij de door het OPD in 2022 gehonoreerde consortia, wanneer er sprake is van aanvullende kennis en expertise. Hiervoor maakt een collaboratieve workshop onderdeel uit van het aanvraagproces. Zie hiervoor paragraaf 3.1.

2.2 Kennisontwikkeling

Nieuwe kennis

Het consortium verzamelt en prioriteert relevante kennisvragen op het terrein van bovengenoemde werkpakketten. Hierbij dient aangesloten te worden bij de verschillende reeds bestaande onderzoeksagenda's van bijvoorbeeld Alzheimer Nederland, Brain Health, en de Kennis- en Innovatieagenda (KIA) 2024-2027 Gezondheid & Zorg. De Kennis- en Innovatieagenda Sleuteltechnologieën 2024-2027 en de onderzoeksagenda Sleutelmethodologieën, zijn ook van belang, met name bij de ontwikkeling van risicoreductiestrategieën, diagnostiek en innovatie. Daarbij dient ook rekening gehouden te worden met de [aangekondigde herijking](#) van de Nationale Dementie Strategie.

¹ Voor de werkpakketten 4 en 6 van het Onderzoeksprogramma Dementie zijn er aparte oproepen tot subsidieaanvragen gepubliceerd.

De partijen in het consortium werken nauw samen in het opzetten, uitvoeren en implementeren van diverse projecten binnen de genoemde thema's en bouwen hierdoor aan een stevige onderzoeksinfrastructuur op het dementieterrein. De voorgenumen onderzoekslijnen zijn gefocust op vernieuwing van het onderzoek, creëren een substantiële bijdrage op het hoogste mondiale niveau, hebben duidelijke potentie om wetenschappelijke doorbraken te realiseren en leveren resultaten op die aantoonbaar verschil maken in kwaliteit van leven van mensen met dementie (nu en van de toekomst). Naast een aantal uitgewerkte onderzoeksvoorstellen, reserveren consortia in hun budget ruimte voor out-of-the-box onderzoekspaden en -ideeën.

Kennisverspreiding

De consortiumpartijen leveren bruikbare kennisproducten op die regionaal, landelijk en internationaal kunnen worden toegepast in de zorgpraktijk, het onderzoek en het onderwijs om zo bij te dragen aan de beoogde resultaten van het OPD en de NDS.

Waar van toepassing wordt in de consortia een regionale implementatiefocus aangebracht, zodat zorgorganisaties, gemeenten en patiënten- en cliëntenorganisaties mee kunnen doen aan de implementatie en opschaling van baanbrekende innovaties op nationaal niveau. Ook kan hierdoor kennis gezamenlijk ontwikkeld worden. Nieuwe bevindingen en kennis vanuit de werkpakketten (fundamenteel onderzoek, risicoreductie, diagnostiek/prognostiek en dementie op jonge leeftijd) worden verspreid en gecommuniceerd met specifieke, bij de doelgroep passende communicatiestrategieën. Er wordt verbinding gezocht met DEMPACT, als overkoepelend consortium dat zich specialiseert in valorisatie en implementatie van zowel nieuwe kennis/expertise, als kennis/expertise/resultaten die zijn voortgekomen uit de verscheidene dementieonderzoeken in Nederland.

Een plan ten behoeve van kennisbenutting en valorisatie wordt binnen deze aanvraag op twee niveaus opgesteld: op het niveau van het consortium management en binnen de afzonderlijke onderzoekslijnen, direct gelinkt aan het verspreiden van resultaten uit het onderzoek. Kennisbenutting binnen de diverse onderzoeken moet bij de aanvraag van de onderzoekslijnen worden uitgewerkt. Voor wat betreft de consortiumstrategie voor kennisbenutting en valorisatie kunnen eerste contouren gedurende de looptijd van het vervolgproject uitgekristalliseerd en binnen DEMPACT afgestemd worden tot een gedetailleerd impact plan wat ter akkoord voorgelegd moet worden aan de programmacommissie in 2027 (Zie paragraaf 3; Onderdeel I voor tijdspad).

2.3 Internationale bijdragen

Om Nederland een actieve en betekenisvolle rol te laten spelen op het wetenschappelijk terrein rond dementie, worden internationale bijdragen aan de multidisciplinaire consortia gestimuleerd. Van de consortia en de projecten wordt verwacht dat projectaanvragen aansluiten op de internationale ontwikkelingen op het gebied van dementieonderzoek.

Ook deelname vanuit consortia aan projecten binnen [European Partnership for Brain Health](#) wordt gestimuleerd.

Het is mogelijk voor jonge onderzoekers om voor een periode van maximaal twaalf maanden kennis en ervaring op te doen aan een instituut in het buitenland. In de aanvraag en begroting moet duidelijk worden op welke manier u internationale samenwerking vormgeeft en wat hiervan de toegevoegde waarde is voor het consortium.

3. Te subsidiëren activiteiten

Met deze subsidieronde faciliteert ZonMw de verdere ontwikkeling van de kennisinfrastructuur rond consortia door in te zetten op kennisontwikkelingen en kennisverspreiding. Uw project dient te bestaan uit twee onderdelen: consortium management en het opzetten van (excellent) onderzoek.

Onderdeel I. Consortium management

- In dit onderdeel beschrijft u de samenstelling van het consortium en beschrijft u hoe u de opgebouwde positie van het consortium in het onderzoeklandschap op het terrein van dementie structureel voortzet en bestendigt. U beschrijft tevens hoe dit bijdraagt aan de overkoepelende Nationale Dementiestrategie en aan de doelen van het Onderzoeksprogramma Dementie.
- U geeft inzicht in de keuzes die gemaakt zijn rond het opnemen van nieuwe partijen en het afstoten van reeds aangesloten partijen. Welke expertise wordt, gegeven de nieuwe ontwikkelingen, gewenst binnen het consortium en welke expertise is eventueel niet meer nodig binnen het consortium, maar kan in verbinding met andere organisaties ook elders ontwikkeld worden? Dit o.a. in aansluiting op de collaboratieve workshop. Zie paragraaf 3.1.

- Het consortium reserveert substantieel ruimte voor 'out-of-the-box' ideeën. De invulling van deze out-of-the-box ideeën dient vooraf afgestemd te worden met de ZonMw-programmacommissie.
- De beoogde activiteiten van het consortium worden in samenhang helder beschreven in milestones en deliverables en worden grafisch weergegeven in een Gantt-chart met bijpassend budget en financier.
- Er wordt een consortiumstrategie ontwikkeld gericht op valorisatie, toepassing en impact. Dit o.a. in samenwerking met DEMPACT, en in directe aansluiting bij de door de NDS aangemoedigde verbinding tussen praktijk en onderzoek. In de strategie wordt de organisatie, de uitvoering van activiteiten voor kennisbenutting en het doorgeleiden van kennis op het niveau van het consortium beschreven. **Let op: deze uitgewerkte strategie en bijbehorende activiteiten hoeven pas voor de zomer van 2027 ingediend te worden.** Wel dient in de begroting budget gereserveerd te worden. Ook wordt u verzocht om de afstemming met DEMPACT over taken, rollen en gewenste uitkomsten al vanaf het schrijven van de subsidieaanvraag op te starten. De uitgewerkte strategie die u indient in 2027 moet uit tenminste de volgende elementen bestaan:
 - Een organisatiestructuur waarin helder wordt gemaakt met welke professionals binnen, maar ook buiten uw consortium, de valorisatie en het creëren van impact gerealiseerd gaat worden. Dit minimaal in aansluiting bij DEMPACT en bij de gewenste verbinding tussen onderzoek en praktijk vanuit de NDS. Een onderbouwing hoe met andere consortia samengewerkt kan worden op kennisbenutting is hierbij toegevoegd.
 - Een gebruikerscommissie, welke wordt ingezet voor het betrekken van de relevante stakeholders en betrokkenheid van (eind)gebruikers.
 - Eindgebruikers zijn burgers (zoals mensen met dementie en/of hun mantelzorgers) voor wie de resultaten van het project zijn bedoeld.
 - Gebruikers zijn hulpverleners (denk aan medisch specialisten, zorgverleners, maatschappelijke werkers), wetenschappelijke verenigingen of koepels daarvan, beleidsmakers of (collega) projectuitvoerders, bedrijven (farmaceutisch, MKB etc.).
 - Implementatieplan: er worden gerichte verspreidings- en implementatieactiviteiten ingezet, binnen en buiten de wetenschappelijke gemeenschap, afgestemd op de gebruikers van deze kennis.
 - Communicatieplan: nieuwe bevindingen en kennis worden verspreid en gecommuniceerd met behulp van specifieke, bij de doelgroep passende communicatiestrategieën.
 - Onderwijs/opleidingsplan: er is een helder en overtuigend plan hoe de door het consortium ontwikkelde kennis geborgd en verankerd wordt in het onderwijs van professionals, zodat het onderwijs en hun kennis aansluit op de nieuwste ontwikkelingen en inzichten van onderzoek.
 - Valorisatie en marktgerichte kennisdoorgeleiding: het consortium boekt gezamenlijk resultaten die bruikbaar zijn in een volgende fase van de kennisketen (van fundamenteel tot toegepast onderzoek), om uiteindelijk te leiden tot een toepassing in de praktijk. Er is nagedacht over de valorisatie van projectresultaten voor maatschappelijke en economische doeleinden en de voorwaarden die hiermee gepaard gaan (zoals maatschappelijk verantwoord licentiëren en hoe IP geregeld is met betrokken (commerciële) partijen).

Meer informatie en tips over dit criterium vindt u op www.zonmw.nl/impactversterken

Onderdeel II. Opzetten van (excellent) onderzoek

- Dit onderdeel is specifiek gericht op een duidelijk gedefinieerde onderzoekslijn op één van de thema's van deze subsidieoproep (fundamenteel onderzoek, risicoreductie, diagnostiek/prognostiek, jonge mensen met dementie). Hiervoor kunnen per thema minimaal twee en maximaal zeven realistische en onderling samenhangende onderzoeksvoorstellen van het consortium voor de komende jaren (tot en met december 2030) worden ingediend.
- De onderzoeksvoorstellen dienen inhoudelijk aan te sluiten bij één van de vier genoemde werkpakketten van het OPD: Werkpakket 1 – Fundamenteel onderzoek; Werkpakket 2 – Risicoreductie; Werkpakket 3 – Diagnostiek en prognostiek; Werkpakket 5 – Jonge mensen met dementie. Hierbij wordt direct aangesloten bij de inhoudelijke opgave die wordt meegegeven aan de consortia, zie appendix 1. De onderzoeksvoorstellen sluiten daarnaast aan bij de expertise en het onderzoeksprofiel van het consortium. De onderzoeksvoorstellen hebben een duidelijke samenhang en meerwaarde ten opzichte van elkaar. Er wordt per onderzoeksvoorstel expliciet toegelicht hoe deze zich verhoudt tot de andere van het consortium ingediende onderzoeksvoorstellen op het terrein van dementie in deze aanvraag. Ook dient duidelijk te zijn beschreven hoe het onderzoeksvoorstel zich verhoudt tot de onderzoeken die binnen het

consortium in de eerste fase (2022-2025) zijn uitgevoerd; de andere consortia die vanuit het OPD gefinancierd zijn; de overkoepelende NDS; en andere gerelateerde (inter)nationale onderzoeken op dit terrein.

- Vanaf de start van het project werken onderzoekers met verschillende achtergronden samen. Door deze multidisciplinaire aanpak kan een probleem vanuit meerdere disciplines bekeken en aangepakt worden. Dit levert nieuwe inzichten en innovaties op die anders niet of minder snel tot stand zouden komen. De mate waarin verschillende onderzoekers worden betrokken en hoe ze samenwerken kan verschillen en moet in de aanvraag worden toegelicht.

3.1 Collaboratieve workshop

Met transparantie, openheid en dialoog in gedachten, nodigt ZonMw andere relevante partijen uit aan te sluiten bij de bestaande consortia, wanneer er sprake is van aanvullende kennis en expertise. De volgende stappen worden in deze oproep toegepast:

1. De consortia worden verzocht tot het opstellen van een propositie voor de vervolgfase (2025-2030) van het onderzoek met daarbij een profiel van het consortium. Hiervoor wordt een vast format gebruikt (zie downloads op de subsidiepagina op de website) en wordt aangeleverd door de consortiumleiders via mail (dementie@zonmw.nl). De deadline voor opsturen naar ZonMw is 24 september 2025.
2. De documenten zullen openbaar worden gemaakt via de website op de webpagina van ZonMw/OPD.
3. Externe partijen kunnen hun interesse melden en worden daarbij uitgenodigd om een initiatief tot aansluiting bij (een van de) consortia kenbaar te maken. Het aanmelden van een dergelijk initiatief kan door een initiatievenformulier (zie downloads op de subsidiepagina op de website) op te sturen naar dementie@zonmw.nl met als uiterlijke datum 6 oktober 2025. Het betreft een beschrijving van de expertise van de organisatie met daarbij een beknopt idee van de eigen potentiële bijdrage in het kader van deze subsidieoproep en de plannen van het consortium.
4. Aanmelders van een initiatief worden automatisch aangemeld voor de collaboratieve workshop op 13 oktober 2025 in Utrecht.
5. De beknopte potentiële bijdragen (vanuit het initiatievenformulier) worden gedeeld met de workshopdeelnemers.
6. Het doel van de collaboratieve workshop is om een toelichting te geven vanuit de consortia, het met elkaar in contact brengen van geïnteresseerde partijen, het combineren van ideeën en het al dan niet uitbreiden van de consortia.
7. Aansluitend aan de workshop kunnen partijen die definitief geïnteresseerd zijn om deel te nemen aan het consortium en de aanvraag in het kader van deze subsidieoproep, zich melden bij desbetreffende consortium, met cc aan ZonMw (dementie@zonmw.nl).

In het geval dat een consortium besluit één van de geïnteresseerde partijen uit te sluiten van deelname aan het consortium, dan moet dit door de consortia onderbouwd worden teruggekoppeld aan de externe geïnteresseerde partijen. In deze onderbouwing maakt het consortium duidelijk dat de partij onvoldoende kan bijdragen aan de doelstelling van de subsidieoproep of onderzoeksplannen van het consortium, geen aanvullende expertise inbrengt t.o.v. reeds aanwezige (al vervulde) expertise binnen het consortium, of dat deze partij onvoldoende expertise heeft rond dementie. Indien er veel belangstelling is van verschillende partijen, of gebrek aan beschikbare middelen, mag een consortium een onderbouwde keuze maken tussen partijen die een soortgelijke bijdrage kunnen leveren.

De programmacommissie zal een oordeel geven over de partijen (inclusief nieuwe partijen en hen die zijn uitgesloten) binnen het consortium bij de beoordeling van de subsidieaanvraag.

3.2 Landelijke samenwerking

ZonMw, Alzheimer Nederland en Health Holland zien als financiers graag de expertise vanuit de verschillende consortia samenkomen in een landelijk samenwerkings- en kennisverband van academische centra en andere partijen die onderzoek uitvoeren op het gebied van dementie. De komende periode zullen ze partijen uitnodigen om van gedachten te wisselen over opzet, reikwijdte en doelstellingen van een dergelijk landelijk samenwerkings- en kennisverband. Activiteiten van een dergelijk verband kunnen zich richten op het inzichtelijk maken van witte vlekken voor dementieonderzoek; het bereiken van een grotere efficiëntie/versnelling in de uitvoering van onderzoek; het bepalen van strategieën waarmee Nederland leading wordt binnen het

Europese/internationale onderzoeksveld rond dementie; het op één lijn brengen van impact realisatie en implementatie in de zorgpraktijk; en afstemming over communicatie(kanalen) voor het bereiken van het brede publiek, inclusief relevante stakeholders. De expertise van de multidisciplinaire consortia (gefinancierd vanuit deze oproep) aan deze tafel is bijzonder waardevol en deelname wordt als randvoorwaarde van eventuele vervolgfianciering gezien.

4. Voorwaarden en verplichtingen

Bij het aanvragen van subsidie bij ZonMw zijn er rechten, voorwaarden en verplichtingen om rekening mee te houden. Deze volgen uit de [Algemene wet bestuursrecht \(Awb\)](#). Titel 4.2 van de Awb bevat specifieke bepalingen die van toepassing zijn op subsidies van ZonMw. Daarnaast zijn de [Algemene subsidiebepalingen ZonMw](#) van toepassing.

4.1 Voorwaarden

Uw subsidieaanvraag moet aan onderstaande voorwaarden voldoen om in behandeling te kunnen worden genomen:

- De aanvraag wordt ingediend door de hoofdaanvragers van de door het OPD in 2022 gefinancierde consortia en de corresponderende rechtspersonen:
 - MODEM, Vrije Universiteit
 - BIRD-NL, Erasmus MC
 - NDPI, Universiteit Maastricht
 - TAP-DEMENTIA, Amsterdam UMC
 - YOD-INCLUDED, Radboud UMCMocht er een wijziging plaats vinden in hoofdaanvrager/bestuurlijk verantwoordelijk dan dient dit schriftelijk onderbouwd en getekend te worden door alle partijen, en te worden voorgelegd aan ZonMw.
- Deze subsidieoproep voorziet in financiering van voortzetting en eventuele uitbreiding van activiteiten die met de OPD consortia subsidieoproep uit 2021 zijn ingezet. Echter, financiering van activiteiten met deze subsidieoproep blijft nadrukkelijk tijdelijk van aard. Er is geen enkele garantie op vervolgfianciering. Aanvragers dienen zelf rekening te houden met eventuele afbouw van de subsidie financiering na deze subsidie periode.

4.1.1 Wie kunnen er aanspraak maken op subsidie?

- Subsidie kan worden aangevraagd met een looptijd van maximaal 54 maanden, tot uiterlijk 31 december 2030.
- Er kan alleen een aanvraag worden ingediend door een onderzoeksorganisatie, fungerende als hoofdaanvrager. Daarnaast zijn er drie of meer samenwerkingspartners uit wetenschap, praktijk, en onderwijs betrokken bij de aanvraag en het consortium. Zie paragraaf 2.1
- De aanvraag heeft een inhoudelijke focus op een van de volgende vier werkpakketten:
 - *Werkpakket 1: Fundamenteel onderzoek*
 - *Werkpakket 2: Risicoreductie*
 - *Werkpakket 3: Diagnostiek (en prognostiek)*
 - *Werkpakket 5: Jonge mensen met dementie*

4.1.2 Staatssteun voorkomen

ZonMw verstrekt geen subsidie als dit leidt of kan leiden tot het verlenen van onrechtmatige staatssteun². Voor deze subsidieronde geldt daarom de volgende staatssteunmaatregel:

Daadwerkelijke samenwerking

Wanneer ondernemingen³ en onderzoeksorganisaties samenwerken aan het project, bestaat het risico dat de subsidie als ongeoorloofde staatssteun wordt beschouwd.

Volgens paragraaf 2.2.2 Kaderregeling O&O&I⁴ is er geen sprake van (ongeoorloofde) staatssteun als de samenwerkende partijen aan bepaalde voorwaarden voldoen. Wanneer zij aan die voorwaarden voldoen, is sprake van 'daadwerkelijke samenwerking'. Zie voor de voorwaarden en toelichting appendix 1: Staatssteun.

² Artikel 107 VWEU.

³ Een onderneming in de zin van het EU staatssteunrecht betreft elke eenheid die een economische activiteit uitvoert, ongeacht rechtsvorm of wijze van financiering.

⁴ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XC0627\(01\)&rid=7](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XC0627(01)&rid=7)

Om aan de voorwaarden van daadwerkelijke samenwerking te kunnen voldoen, kunnen de projectactiviteiten alleen starten nadat een samenwerkingsovereenkomst geaccepteerd is door ZonMw en ondertekend is door alle betrokken samenwerkingspartijen. De projectactiviteiten mogen dus niet eerder starten.

Meer informatie over staatssteun vindt u op de ZonMw-webpagina [Vrijstellingverordeningen staatssteun](#).

4.1.3 Samenwerking en bijdrage van derden

ZonMw stimuleert samenwerking tussen en deelname van partijen. Daarbij geldt dat geen subsidie wordt verstrekt als afspraken leiden of kunnen leiden tot het verlenen van onrechtmatige staatssteun of als daardoor niet aan de [Algemene subsidiebepalingen ZonMw](#) of voorwaarden van de subsidieoproep kan worden voldaan.

- Het gaat om partijen met bestaande of nieuwe samenwerkingsverbanden, waarbij elke partij kennis en expertise heeft op het terrein van dementie en het wetenschappelijk onderzoek in gezamenlijkheid oppakt.
- Partijen zeggen het samenwerkingsverband toe voor ten minste de volledige looptijd van het project en hebben de intentie om de samenwerking structureel voort te zetten.
- Cofinanciering (sponsoring en eigen bijdragen van projectpartners) in natura of geldelijke bijdrage is door zowel publieke als private partijen toegestaan. Private middelen kunnen worden ingebracht door bijvoorbeeld fondsen en/of andere private partijen zoals bedrijven, zowel op consortium als op projectniveau om het onderzoek te versnellen en de impact te vergroten. Indien er sprake is van cofinanciering dient aan specifieke voorwaarden te worden voldaan zoals hieronder vermeld.

Uit de subsidieaanvraag en begroting moet duidelijk naar voren komen:

- Met welke partijen samengewerkt wordt. Beschrijf per partij op welke manier deze actief bijdraagt aan het consortium; dit zijn in elk geval partijen die op de begroting voorkomen als een partij die aanspraak wenst te maken op een deel van de subsidie. Ook partijen die voor eigen rekening en risico actief bijdragen maken onderdeel uit van de samenwerking.
- Met welke partij(en) een sponsorovereenkomst zal worden aangegaan en wat de in natura of geldelijke bijdrage is.
- Welke partijen worden ingehuurd of indien dit nog niet bekend is, voor welke activiteiten wordt voorzien dat dit door derden zal worden uitgevoerd en de daarvoor te maken kosten (inclusief btw). Zie voor meer informatie en de voorwaarden voor inhuur/opdracht de [ZonMw-webpagina Subsidies en Samenwerking/bijdragen van derden](#).

Samenwerking en sponsoring moeten definitief geregeld zijn bij het indienen van de uitgewerkte subsidieaanvraag.

Letter of Commitment

Omdat ZonMw zeker wil weten dat samenwerkende partijen/sponsors van een project zich juridisch hebben verplicht tot de toegezegde bijdrage, is een Letter of Commitment per samenwerkende partij/sponsor bij het indienen van de uitgewerkte subsidieaanvraag verplicht. Gebruik hiervoor het voorbeeld op de [ZonMw-webpagina Subsidies en Samenwerking/bijdragen van derden](#).

Samenwerkings- en sponsorovereenkomst

Om aan de voorwaarden van daadwerkelijke samenwerking te kunnen voldoen, kunnen de projectactiviteiten **alleen dan** starten nadat de samenwerkingsovereenkomst geaccepteerd is door ZonMw en ondertekend is door alle betrokken samenwerkingspartijen. **Bij indienen van de subsidieaanvraag wordt gevraagd om een conceptversie van de consortium agreement. Deze hoeft nog niet ondertekend te zijn door de betrokken partijen. Voorafgaand aan de start van de projecten zal een ondertekende, definitieve versie van de consortium agreement aanwezig moeten zijn bij ZonMw.**

Op de [ZonMw-webpagina Subsidies en Samenwerking/bijdragen van derden](#) vindt u meer informatie over de verschillende vormen van samenwerken en bijdragen (sponsoring/opdracht) met voorbeeldovereenkomsten als hulpmiddel bij het opstellen van de betreffende overeenkomst en de voorwaarden waaraan de overeenkomst moet voldoen in de daarbij horende uitleg. De op deze webpagina en in de uitleg genoemde voorwaarden maken integraal onderdeel uit van deze

subsidieoproep. Indien ZonMw concept samenwerkings- en/of sponsorovereenkomst(en) opvraagt, verleent zij de subsidie op voorwaarde dat de overeenkomst(en) door haar geaccepteerd wordt/worden.

4.1.4 Welk bedrag kunt u aanvragen?

In deze subsidieronde

- Het totaal beschikbare subsidiebudget in deze subsidieronde bedraagt maximaal € 25.000.000,-.
- Er kan maximaal € 6.250.000,- worden aangevraagd per werkpakket voor een looptijd van maximaal 54 maanden (tot uiterlijk 31 december 2030).
 - Dit betekent dat daar waar meerdere consortia binnen één werkpakket vallen, het maximaal aan te vragen bedrag evenredig verdeeld wordt onder de consortia.
- De hoofdaanvrager van het consortium mag maximaal 50% van de subsidie opvoeren ten behoeve van het management van het consortium en het doen van onderzoek op het terrein van één van de thema's. De andere 50% van de subsidie is bedoeld voor de samenwerkingspartners.
- De aanvrager dient in de begroting duidelijk te maken welke partners, welke activiteiten verrichten voor welk budget.
- Accountantskosten tot een maximum van € 3.500,- mogen bij projecten van € 125.000,- of meer opgenomen worden in de begroting. Door de wijziging van de [Algemene subsidiebepalingen ZonMw per 1 april 2022](#) moet er na afronding van een project van € 125.000,- of meer naast de financiële eindverantwoording ook een controleverklaring van een accountant aangeleverd worden. Universiteiten en universitair medische centra mogen accountantskosten niet opnemen in de begroting. Met deze instellingen zijn aparte afspraken gemaakt over de vereiste accountantsverklaring. Neem hiervoor contact op met uw financiële afdeling.

Indien u volgens de volledig gouden Open Access route publiceert, mag u kosten voor Open Access publicaties opnemen in de projectbegroting. In de begroting neemt u 'Open Access' als aparte budgetregel op. Zie voor meer informatie over Open Access hoofdstuk 3.1 en de ZonMw-webpagina [Open Access](#).

Zie voor de berekening van de personeelskosten en meer informatie onze website: [Voorwaarden en verplichtingen](#).

4.1.4.1 Subsidieerbare activiteiten

Financiering kan worden aangevraagd voor direct aan de onderzoekslijn en of aan de organisatie van het consortium gerelateerde additionele (nieuwe) kosten. Van aanvragers wordt verwacht dat zij een goede balans treffen tussen de grootte van het consortium, de grootte van de aan te vragen financiering en de interne coherentie van het wetenschappelijke onderzoekslijn.

ZonMw verstrekt subsidies aan het consortium (te voldoen aan de voorwaarden onder 'Wie kan aanvragen') voor de volgende activiteiten:

4.1.4.1.1 Consortium Management

Voor aanvragen dient een tabblad Consortium management op de begroting ingevuld en onderbouwd te worden.

Onder consortium management wordt o.a. verstaan, het optimaal vormgeven, al dan niet aanpassen, van de organisatiestructuur van het consortium; de ondersteuning van het consortium en de hoofdaanvrager; het bewaken van de samenhang; de voortgang en eenheid van het consortium; en de afstemming tussen de deelprojecten binnen het consortium. Deze taken mogen ook door externe partijen worden uitgevoerd, dan dient dit op de begroting vermeld te worden bij 'Overige kosten' als inhuur 'naam derden'. Ook dient budget gereserveerd te worden voor de strategie gericht op valorisatie, toepassing en impact.

4.1.4.1.2 Onderzoekslijn / onderzoeksprojecten

Subsidie kan worden aangevraagd voor nieuw (en bestaand) personeel en materiële voorzieningen t.b.v. onafhankelijke onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten binnen de gedefinieerde onderzoekslijn van het consortium met het oog op meer kennis en een beter inzicht. Geef een onderbouwing voor de verschillende kostenposten en houd rekening met de volgende punten:

- Per uitgewerkt onderzoeksvoorstel (minimaal 2 en maximaal 7) wordt een begroting ingediend als onderdeel van de totale begroting.

- Reserveer een bedrag voor 'out-of-the-box' ideeën die in de loop van het project verder ontwikkeld worden. Hier is geen (minimum) bedrag voor bepaald. Dit bedrag neemt u op in het begrotingsformat onder het tabblad 'out-of-the-box'.
- Het op projectniveau ontplooiën van activiteiten op het gebied van kennisoverdracht en brede verspreiding van de onderzoeksresultaten maakt onderdeel uit van het gehele project gedurende de volledige looptijd op een niet-exclusieve en niet-discriminerende basis. Reserveer in de begroting voldoende budget voor de toepassing in termen van impact (zie paragraaf 5.2.2.1.3). Onderbouw dit in de begroting.
- Reserveer per uitgewerkt onderzoeksvoorstel 3% van de aan te vragen subsidie als richtinggevend bedrag voor Open Science (open access, FAIR data) en de inzet van datasteward/-expert.

4.1.5 Praktische voorwaarden

- Schrijf onderdeel I van uw aanvraag (Consortium management) in het Nederlands en onderdeel II van uw aanvraag (Opzetten van (excellent) onderzoek; onderzoeksvoorstellen) in het Engels.
- Schrijf een Nederlandse lekensamenvatting van maximaal 5 A4 ten behoeve van de beoordeling door het panel van ervaringsdeskundigen. In het verplichte format leest u enkele richtlijnen voor het schrijven van een goede samenvatting.
- Reserveer voldoende budget voor communicatie en implementatie. Neem dit op in de begroting bij de uitgewerkte subsidieaanvraag.
- De volgende bijlage(n) zijn verplicht om toe te voegen:
 - Verplichte bijlagen die zelf toegevoegd moeten worden:
 - Bijlage 1: Onderdeel I: Consortium Management (verplicht format; te downloaden in MijnZonMw)
 - Bijlage 2: Onderdeel II: Opzetten van (excellent) onderzoek. Minimaal 2 en maximaal 7 onderzoeksvoorstellen (verplicht format; te downloaden in MijnZonMw; Engels).
Ieder onderzoeksvoorstel als aparte PDF bijvoegen met een opeenvolgend nummer:
 - Bijlage 2.1 Onderzoeksvoorstel 1
 - Bijlage 2.2 Onderzoeksvoorstel 2
 - Etc.
 - Bijlage 3: Letters of Commitment (verplicht format; te downloaden in MijnZonMw en op de subsidieoproep webpagina)
 - Bijlage 4: Concept Consortium Agreement (voorbeeldformat; te downloaden op de subsidieoproep webpagina)
 - Bijlage 5: Samenvatting ten behoeve van beoordeling door ervaringsdeskundigen (verplicht format; te downloaden in MijnZonMw en op de subsidieoproep webpagina)
 - Bijlage 6: Projectplanning in een Gantt-chart
 - Verplichte bijlagen die geautomatiseerd worden toegevoegd na invulling in MijnZonMw:
 - Bijlage 7: Begroting (verplicht format; te downloaden in MijnZonMw en op de subsidieoproep webpagina)
 - Bijlage 8: Verklaring akkoord indienen uitgewerkte subsidieaanvraag (verplicht format; te downloaden in MijnZonMw en op de subsidieoproep webpagina)
 - Optionele bijlagen die zelf toegevoegd moeten worden:
 - Bijlage 9: Figuren en tabellen (maximaal 2 A4)

Zonder toevoeging van de verplichte bijlagen kan uw aanvraag niet in behandeling worden genomen. Wanneer een bijlage niet verplicht is wordt deze bijlage niet meegenomen bij de beoordeling van uw aanvraag. Uitzondering is een optionele bijlage waar figuren en/of tabellen aangeleverd worden. Deze bijlage is dan ook een onderdeel van de beoordeling.

4.2 Verplichtingen

Verplichtingen zijn van toepassing wanneer u een subsidie krijgt toegekend. Hiervoor volgt ZonMw de [Algemene subsidiebepalingen ZonMw](#). Daarnaast zijn ook de volgende verplichtingen van toepassing:

– Open Access

Alle publicaties die voortkomen uit (wetenschappelijk) onderzoek dat geheel of gedeeltelijk door ZonMw gefinancierd is, moeten Open Access beschikbaar gesteld worden (conform [ZonMw Open Access beleid](#)). ZonMw accepteert verschillende Open Access routes. Naast artikelen, moedigt ZonMw ook aan om andere type (wetenschappelijke) publicaties Open Access beschikbaar te stellen (zoals *monographs*, boeken, *conference proceedings* en *grey literature*), maar ook onderzoeksdata en kennisproducten van praktijkgericht onderzoek (zoals modellen, protocollen, prototypen, digitale tools, demonstraties). Voor meer informatie over het ZonMw Open Access beleid, de volledige voorwaarden en mogelijkheden, verwijzen we u naar [onze website](#).

– Voorwaarden voor valorisatie

ZonMw streeft naar brede toegankelijkheid van door haar gesubsidieerde projecten, daarom, dienen de [tien principes voor Maatschappelijk Verantwoord Licentiëren](#) (MVL) te worden toegepast bij licentiëring van resultaten. Beschrijf indien van toepassing hoe aanspraak op intellectueel eigendom is geregeld met samenwerkende partijen en eventueel derden. Geef ook aan hoe deze partijen de tien principes zullen naleven.

5. Beoordeling en prioriteitstelling

5.1 Beoordelingsprocedure

Voor de procedures voor de beoordeling van subsidieaanvragen verwijzen we u naar de infographic [‘in 10 stappen subsidie aanvragen’](#) en naar de [procedurebrochure aanvragers](#).

Hieronder staat de procedure beschreven die wordt gevolgd voor deze subsidieronde van het Onderzoeksprogramma Dementie.

5.1.1 Ontvankelijkheid

Na indiening van de subsidieaanvraag wordt allereerst getoetst of ZonMw de aanvraag in behandeling kan nemen. Dat gebeurt op basis van de randvoorwaarden, voorwaarden en verplichte onderdelen van de aanvraag zoals beschreven in deze subsidieoproep. Alleen aanvragen die aan alle voorwaarden voldoen, zijn ontvankelijk en worden in behandeling genomen.

5.1.2 Inhoudelijke beoordeling

Alle ontvankelijke aanvragen worden beoordeeld op relevantie voor het programma, op wetenschappelijke kwaliteit van de verschillende onderdelen van de aanvraag en op samenhang van de gehele subsidieaanvraag. Een aanvraag bestaat uit twee onderdelen: I. Consortium management en II. Opzetten van (excellent) onderzoek. Voor ieder van deze onderdelen is er een aparte beoordelingsprocedure met specifieke criteria. Hiervoor wordt een aantal stappen doorlopen:

- Onderdeel I (Consortium management) en onderdeel II (Opzetten van (excellent) onderzoek) worden, aan de hand van de criteria in de subsidieoproep, beoordeeld door de programmacommissie.
- Alle onderzoeksvoorstellen (Onderdeel II) worden daarnaast onafhankelijk van elkaar beoordeeld op kwaliteit door minimaal twee anonieme externe referenten.
- Aanvragen worden op basis van de samenvatting ten behoeve van de beoordeling door ervaringsdeskundigen beoordeeld op de betrokkenheid van mensen met dementie en/of hun mantelzorgers in beide onderdelen. Binnen onderdeel I betreft het participatie van ervaringsdeskundigen in de organisatie van het consortium. Binnen onderdeel II betreft het de relevantie, de haalbaarheid, de inbedding van ervaringsdeskundigen bij de opzet en uitvoering van het onderzoek en facilitatie van ervaringsdeskundigen (Onderdeel II).
- De aanvrager zal worden uitgenodigd om te reageren op de beoordeling van de referenten en het ervaringsdeskundigenpanel (hoor-wederhoor-procedure).
- De beoordelingen van de referenten en het ervaringsdeskundigenpanel worden samen met het wederhoor van de aanvrager voorgelegd aan de programmacommissie.
 - De programmacommissie stelt per onderdeel van de gehele subsidieaanvraag haar definitieve eindadvies vast. Ze baseert zich hierbij op:
 - De gehele subsidieaanvraag
 - De referentenrapporten m.b.t. onderdeel II
 - Het beoordelingsrapport van het ervaringsdeskundigenpanel
 - Het wederhoor

- Het oordeel van de commissie m.b.t. onderdeel I en onderdeel II
- De commissie stelt het definitieve eindadvies als volgt vast:
 - Met betrekking tot onderdeel I (Consortium management) geeft de commissie een kwaliteitsscore op basis van een 5-puntsschaal: Zeer goed, Goed, Voldoende, Matig, Onvoldoende.
 - Met betrekking tot onderdeel II 'Opzetten van (excellent) onderzoek' stelt de commissie één relevantiescore en één kwaliteitsscore vast voor de hele set aan onderzoeksvoorstellen. Het eindoordeel op kwaliteit wordt door de commissie vastgesteld op basis van weging van de gehele set aan referentenoordelen, en het wederhoor hierop. Het eindoordeel op relevantie wordt door de commissie bepaald, waarbij het oordeel van het ervaringsdeskundigenpanel en het wederhoor daarop meegewogen wordt.

Hierbij gelden de volgende voorwaarden:

- Onderdeel I: (Consortium management) dient minimaal van goede kwaliteit te zijn en Onderdeel II: (Opzetten van (excellent) onderzoek) dient overal minimaal van goede kwaliteit en als relevant te zijn beoordeeld om in aanmerking te komen voor honorering.
- Indien één of meerdere onderzoeksvoorstellen niet als minimaal goed en als relevant wordt beoordeeld, behoudt de commissie het recht om aanvullende eisen te stellen aan een specifiek onderzoeksvoorstel of een onderzoeksvoorstel niet te honoreren binnen het totale project. De relevantie- en kwaliteitsscore van dat specifieke onderzoeksvoorstel wordt wel meegewogen in het eindoordeel van de hele set onderzoeksvoorstellen (Onderdeel II).

Indien een subsidieaanvraag na de beoordeling in de commissievergadering beoordeeld is als (zeer) relevant maar waarvan de commissie opmerkingen (verbeterpunten en vraagpunten etc.) heeft ten aanzien van de kwaliteit, zal de programmacommissie de aanvragers vragen een aanvullend wederhoor in te dienen. In deze extra ronde wederhoor worden de opmerkingen (verbeterpunten en vraagpunten etc.) in een e-mail namens de programmacommissie voorgelegd aan de aanvrager met het verzoek om deze binnen twee weken als een Word bijlage per e-mail retour te sturen. De aanvrager krijgt hiermee de kans in het aanvullend wederhoor te reageren op de opmerkingen van de commissie.

Het ZonMw-bestuur neemt het uiteindelijke besluit tot toekenning of afwijzing van de subsidie. Na het besluit van het ZonMw-bestuur ontvangt u bericht van ons over de uitslag.

Na toekenning van een subsidie:

- In het geval van toekenning wordt van projectleiders verwacht dat zij binnen 6 maanden na honorering maar voor de startdatum van het project een getekende consortiumovereenkomst namens alle samenwerkende partijen aanleveren bij ZonMw. Indien ZonMw de consortiumovereenkomst niet accepteert, kan geen subsidie verleend worden.

5.2 Beoordelingscriteria

Voor de onderdelen I. Consortium management en II. Opzetten van (excellent) onderzoek gelden aparte criteria. Hieronder staan de relevantie- en kwaliteitscriteria die van toepassing zijn voor onderdeel I en onderdeel II.

5.2.1 Criteria voor onderdeel I: Consortium Management

5.2.1.1 Samenstelling van het multidisciplinaire consortium

- De gekozen samenstelling is een goede mix van wetenschap/zorgpraktijk/onderwijs en van verschillende disciplines, die uitstekend afgestemd is op de uitvoering van de onderzoekslijnen van het consortium, en die zich focust op een resultaatgerichte samenwerking binnen het veld van dementieonderzoek.
- De gekozen samenstelling is mede tot stand gekomen door deelname aan de collaboratieve workshop en een onderbouwing van de gewenste (aanvullende) expertise binnen het consortium richting de programmacommissie.
 - Subonderdeel 1: Besluit en onderbouwing aanmeldingen van nieuwe partijen voor deelname aan het consortium.
 - Subonderdeel 2: Besluit en onderbouwing afmeldingen van partijen die reeds onderdeel uitmaakten van het consortium.

- De kwaliteiten en ervaring evenals de toegevoegde waarde van de consortiumleden dienen helder te zijn weergegeven.
- Private partijen maken waar mogelijk en gewenst deel uit van het consortium.
- Participatie van wetenschappers bij publieke/beleids/onderwijs -activiteiten; evenals impact, patiëntenzorg en goed academisch leiderschap op alle niveaus moet mogelijk zijn. Het consortium maakt helder hoe wetenschappers in hun loopbaan gestimuleerd en begeleid worden.
- Doelgroepenparticipatie: mensen met dementie en/of mantelzorgers worden structureel en actief betrokken bij de wijze waarop het consortium vorm wordt gegeven.

5.2.1.2 Ambitie van het consortium

- Het samenwerkingsverband maakt inzichtelijk wat de gemeenschappelijke visie en ambitie is om samen te werken in het consortium.
- Vanuit de gemeenschappelijke visie en ambitie wordt onderbouwd welke toegevoegde waarde de verschillende partners hebben voor het grotere geheel van het consortium
- Er is sprake van een helder meerjarig beleid van het consortium waar zorg, onderzoek en onderwijs elkaar versterken op het terrein van dementiezorg, voortbouwend op de eerste fase van het consortium.
- Het consortium maakt inzichtelijk met een helder plan van aanpak welke financiële ruimte gereserveerd wordt voor 'out-of-the-box' ideeën en welke kaders daarvoor worden gesteld.

5.2.1.3 Inbedding in eigen organisatie en de organisatie van het consortium

- Het consortium heeft een gedegen institutionele en organisatorische inbedding bij de betrokken organisaties, waarbij wordt voortgebouwd op de eerste fase van het consortium. De organisatorische inbedding in de verschillende instellingen is transparant geregeld, en de verantwoordelijkheden zijn goed en helder verdeeld. De verantwoordingslijnen en de structuur zijn zo ingericht dat onderlinge afstemming en samenwerking structureel geborgd zijn. Benodigde afspraken zijn in een consortiumovereenkomst vastgelegd.
- De organisatiestructuur en het management van het consortium zijn helder en logisch vormgegeven en bieden uitstekende kaders voor de ontwikkeling en aansturing van het consortium. De continuïteit van het leiderschap gedurende de duur van het programma is goed geborgd.
- Het consortium voorziet in adequate bewaking van de voortgang en heeft heldere structuren om waar nodig bij te sturen. Er is ook nagedacht over het oplossen van conflicten en het omgaan met risico's.
- De coördinator van het consortium bezit aantoonbare capaciteiten om teams en samenwerkingsverbanden te leiden, te inspireren en een evenwichtig team te vormen.

5.2.1.4 Budget

- Er is een realistische en gespecificeerde begroting toegevoegd. Hierin dient duidelijk te zijn aangegeven welke partijen financiering voor de uitvoering van het project ontvangen. Het aangevraagde budget is deugdelijk onderbouwd en per bijbehorende subsidiabele activiteit (zie paragraaf 4.1.4.1 voor een specificatie van de 'Subsidiabele activiteiten') voldoende gespecificeerd.
- Indien er sprake is van cofinanciering (in kind en/of in cash) moet uit de begroting blijken waar de cofinanciering voor wordt ingezet.

5.2.2 Criteria voor onderdeel II: 'Opzetten van (excellent) onderzoek'

Let op: er kunnen minimaal 2 en maximaal 7 afzonderlijke onderzoeksvoorstellen worden ingediend. Alle onderzoeksvoorstellen worden op basis van onderstaande criteria apart van elkaar beoordeeld op relevantie en kwaliteit (zie paragraaf 5.1 Beoordelingsprocedure).

5.2.2.1 Relevantiecriteria

5.2.2.1.1 Bijdrage aan programmadoelen

- De voorgestelde onderzoeksvoorstellen sluiten aan bij de doelen van de Nationale Dementiestrategie (NDS), het Onderzoeksprogramma Dementie (OPD), deze subsidieoproep

en Appendix 1 van deze oproep. De resultaten van het onderzoek zijn primair relevant voor mensen met dementie.

5.2.2.1.2 *Wetenschappelijk en maatschappelijk impact*

- De voorgestelde onderzoeksvoorstellen zijn uitdagend en urgent, en sluiten aan op de bekende (inter)nationale onderzoeksagenda's op het terrein van dementie en de behoeften uit de praktijk. Daarnaast richten ze zich op inhoudelijke vernieuwing op wetenschappelijk, klinisch en maatschappelijk vlak: voorstellen richten zich op nieuwe onderwerpen en bezitten potentie tot doorbraken van (inter)nationale statuut.
- Het gaat om (onderzoeks)voorstellen met grote (potentiële) wetenschappelijke en/of maatschappelijke impact die in potentie een meerwaarde hebben voor de huidige Nederlandse dementiezorg. Hoe is het te verwachten gebruik van de resultaten of producten in de praktijk of bij het vormen van beleid?
- Aansluiting bij reeds lopende studies en dementieonderzoek-gerelateerde initiatieven dient duidelijk te zijn weergegeven.

5.2.2.1.3 *Toepassing in termen van impact*

- Beschrijf per onderzoeksvoorstel hoe u verwacht deze wetenschappelijke en/of maatschappelijke impact te realiseren en aan te tonen. Projecten die ZonMw financiert moeten impact hebben. Nieuwe kennis en kunde moet gebruikt worden in praktijk, beleid, onderwijs en/of verder onderzoek. Op onze website leggen we uit wat impact is, hoe we werken aan het realiseren en aantonen ervan, en wat we van projectleiders verwachten. Meer informatie vindt u op [de ZonMw-webpagina Impact versterken](#).

5.2.2.1.4 *Samenhang van de onderzoeksvoorstellen*

- De onderzoeksvoorstellen zijn wetenschappelijk-inhoudelijk optimaal samenhangend en integreren alle voor de centrale vraagstelling relevante invalshoeken.

5.2.2.1.5 *Participatie van ervaringsdeskundigen*

- Het consortium laat in de onderzoeksvoorstellen co-creatie van de betrokken partners zien, waarbij ervaringsdeskundigen structureel en actief betrokken worden bij de organisatie van het consortium en, gedurende de looptijd van het consortium, bij de opzet en uitvoering van de verschillende onderzoekslijnen.

5.2.2.1.6 *Diversiteit*

- Beschrijf hoe er aandacht wordt besteed aan diversiteit en differentiatie van de doelgroep naar kenmerken als sekse en gender; sociaaleconomische situatie; opleidingsniveau; migratie- en culturele achtergrond; seksuele diversiteit en leeftijd in verband met variatie in dementievormen; en aan-/afwezigheid van co-morbiditeit. U kunt hierbij gebruik maken van de expertise van [Pharos](#) (ook als onderdeel van DEMPACT), als ook van het [Kenniscentrum Dementie & Diversiteit](#).

5.2.2.1.7 *Gebruik diermodellen (indien relevant)*

- Onderzoekers worden aangemoedigd om in het kader van de transitie naar dierproefvrije innovaties alternatieven voor dierproeven te ontwikkelen en/of toe te passen. In 2019 heeft de KNAW "[Het belang van dierproeven en mogelijkheden tot vermindering daarvan in fundamenteel-neurowetenschappelijk onderzoek](#)" gepubliceerd. ZonMw vraagt de onderzoekers in het OPD zich te committeren aan toepassing, van in de publicatie beschreven kansrijke ontwikkelingen. Indien dierproeven noodzakelijk zijn voor het beantwoorden van onderzoeksvragen, dient deze noodzaak duidelijk onderbouwd te zijn in de onderzoeksvoorstellen en is het gebruik van de [Essential 10 van de ARRIVE Guidelines 2.0](#) verplicht. Daarnaast wordt geadviseerd om gebruik te maken van de [PREPARE guidelines](#) en om, wanneer gebruik gemaakt wordt van dierproeven, deze te pre-registreren via bijvoorbeeld [preclinicaltrials.eu](#).

5.2.2.1.8 *Toegang tot data*

- ZonMw stimuleert optimaal gebruik van data. Beschrijf hoe u gebruik maakt van bestaande databestanden en/of onderbouw de noodzaak van nieuwe dataverzameling. Geef ook aan hoe u van plan bent toekomstige data/resultaten FAIR te delen. Houd bij de planning en

begroting van uw project rekening met de kansen en vereisten met betrekking tot [FAIR data en datamanagement](#). Indien u geen data verzamelt, vermeld dit dan in uw subsidieaanvraag.

5.2.2.2 *Kwaliteitscriteria*

5.2.2.2.1 *Doelstelling en vraag- of taakstelling*

- Er vindt een toetsing plaats op helderheid, reikwijdte, originaliteit en wetenschappelijke onderbouwing van de doelstelling en vraag- of taakstelling.
- De te beantwoorden onderzoeksvragen zijn aanvullend op bestaande kennis, zij zijn de logische volgende stap. De doel-, vraag- en taakstellingen dienen SMART te zijn geformuleerd.

5.2.2.2.2 *Plan van aanpak*

- De onderzoekslijn en de voorgestelde onderzoeksprojecten van het consortium hebben een effectieve onderzoeksplan:
 - Er is een heldere beschrijving van de gekozen methoden en analyses, inclusief de theoretische en/of empirische onderbouwing;
 - Het onderzoeksdesign sluit aan bij de vraagstelling;
 - Er is een concreet stappenplan met taakverdeling, milestones en deliverables (bijvoorbeeld in de vorm van een Gantt-chart);
 - Afhankelijk van het thema en werkpakket dient het patiëntenbelang ook te blijken uit de beschreven primaire en secundaire uitkomstmaten. Primaire effectmaten worden indien mogelijk geformuleerd op patiëntniveau (gezondheid / kwaliteit van leven).

5.2.2.2.3 *Haalbaarheid*

- Het is aannemelijk dat het doel van de aanvraag binnen de gestelde tijd wordt bereikt met de beschikbare expertise, menskracht, faciliteiten en middelen. Ieder onderzoeksvoorstel bevat een Gantt-chart of diagram van de planning.
- De haalbaarheid van projecten wordt ook beoordeeld op basis van expertise en inzet van teamleden.

5.2.2.2.4 *Projectgroep*

- De projectgroep is per onderzoeksvoorstel optimaal samengesteld en toegesneden op de inhoud, de uitvoering en de haalbaarheid van de voorgestelde onderzoekslijn(en).
- De taken en verantwoordelijkheden van de organisaties vertegenwoordigd in de projectgroep, zijn helder beschreven en het is duidelijk welke partij vanuit het consortium welk project trekt.
- Uit de samenstelling van de onderzoeksgroep moet blijken dat patiënten(-vertegenwoordigers) en/of hun naasten actief worden betrokken bij de opzet en uitvoering van het onderzoek.

5.2.2.2.5 *Budget*

- Het budget is realistisch en onderbouwd.
- Het in te zetten personeel is essentieel voor de uitvoering van het onderzoek, de investeringen zijn strikt noodzakelijk en alternatieven zijn niet beschikbaar.
- Indien er sprake is van cofinanciering (in kind en/of in cash) moet uit de begroting blijken waar de cofinanciering voor wordt ingezet.

6. Indienen

6.1. Indiening via Mijn ZonMw

Subsidieaanvragen kunnen uitsluitend en conform de richtlijnen door de hoofdaanvrager ingediend worden via het online indiensysteem van ZonMw ([Mijn ZonMw](#)). Sluitingsdatum voor het indienen van de uitgewerkte subsidieaanvraag is **27-01-2026, om 14.00 uur**.

Naast de basisgegevens die ingevoerd moeten worden in het systeem 'Mijn ZonMw', bestaat de aanvraag uit een aantal (verplichte) documenten in aparte PDF's (zie paragraaf 4.1.5). **Let op!** U wordt vriendelijk verzocht om iedere bijlage te nummeren volgens de aangegeven beschrijving (zie paragraaf 4.1.5). U dient deze nummering zowel in de titel van het document als in het document zelf weer te geven.

6.2. Tips

- Als u nog niet eerder met Mijn ZonMw heeft gewerkt moet u zich eerst registreren als 'Nieuwe gebruiker'.
- Zie voor meer informatie de [Handleiding Mijn ZonMw](#).

Wij raden u aan om, voordat u uw aanvraag digitaal indient, een Word-versie van uw aanvraag te printen (via Mijn ZonMw) en na te lopen op onregelmatigheden. Vooral als u uw aanvraag eerst in Word heeft opgesteld en vervolgens naar Mijn ZonMw heeft gekopieerd, kan het voorkomen dat sommige tekens (zoals aanhalingstekens) niet goed worden omgezet. U kunt dit in Mijn ZonMw zelf corrigeren.

6.3. Verklaring akkoord indienen uitgewerkte subsidieaanvraag

De '[Verklaring akkoord indienen uitgewerkte subsidieaanvraag](#)' moet ondertekend worden door de bestuurlijk verantwoordelijke en de hoofdaanvrager. De ondertekende verklaring kan toegevoegd worden aan de aanvraag in Mijn ZonMw of per mail gestuurd worden naar ZonMw, ter attentie van Clusterondersteuning Onderzoeksprogramma Dementie, dementie@zonmw.nl. De verklaring moet uiterlijk één week na indiening binnen zijn.

6.4. Inhoudelijke vragen

Neem voor inhoudelijke vragen contact op met: Miranda van Duijn, 070 349 5365, duijn@zonmw.nl, Caréanne Rijnja of Gabriëlle Lijten, 070 349 5470, dementie@zonmw.nl.

6.5. Technische vragen

Neem voor technische vragen over het gebruik van het online indiensysteem van ZonMw contact op met de servicedesk: maandag t/m vrijdag van 8.00 tot 17.00 uur, 070 349 51 76, servicedesk@zonmw.nl. Vermeld in uw e-mail uw telefoonnummer, zodat wij indien nodig contact met u kunnen opnemen.

6.6. Downloads en links

Op de ZonMw website leest u meer over:

- [De Algemene subsidiebepalingen ZonMw](#)
- ['in 10 stappen subsidie aanvragen'](#)
- [Wat dien ik in](#)
- [Voorwaarden en Verplichtingen](#)
- [Beoordeling van subsidieaanvragen](#)
- [Subsidies en Samenwerking/bijdragen van derden](#)
- [Vrijstelling staatssteun](#)
- [FAIR datamanagement](#)
- [Open Access](#)
- [Implementatie en impact](#)
- [Handleiding Mijn ZonMw](#)
- [Verklaring akkoord indienen uitgewerkte subsidieaanvraag](#)
- [Onderzoeksprogramma Dementie](#)

7. Appendices

- Appendix 1 – Inhoud werkpakketten
- Appendix 2 – Staatssteun – Daadwerkelijke Samenwerking

Appendix 1 – Inhoud Werkpakketten

1.1 Werkpakket 1 – Fundamenteel onderzoek

Vanuit de Nationale Dementie Strategie wordt er naar gestreefd dat er in 2030 voor elk persoon met dementie een diagnose, behandeling en zorg en ondersteuning op maat beschikbaar is. Nieuwe opgedane wetenschappelijke kennis is daarbij doorvertaald en zichtbaar in de werkwijze van professionals in de zorg en het welzijn.

Binnen het Onderzoeksprogramma Dementie richt het werkpakket Fundamenteel onderzoek zich op het ontwikkelen van kennis over de oorzaken en mechanismen die leiden tot dementie. Deze kennis is nodig om uiteindelijk tot een behandeling te komen van de verschillende ziektes die dementie veroorzaken, zoals de ziekte van Alzheimer, frontotemporale dementie, primaire progressieve afasie, posterieure corticale atrofie en Lewy body dementie, et cetera.

Binnen dit werkpakket zijn vanuit het Onderzoeksprogramma Dementie binnen de subsidieoproep voor Multidisciplinaire Consortia uit 2021 enkele subthema's benoemd die ook in deze vervolg subsidieoproep als leidraad gelden voor de onderzoeksvoorstellen, zonder daarbij limiterend te zijn:

- Moleculaire en cellulaire aspecten van dementie; onderzoek richt zich op het ontrafelen van moleculaire en cellulaire mechanismen die ten grondslag liggen aan het ontstaan en het verloop van verschillende ziektes die dementie veroorzaken.
- Netwerk of systeemvisie op dementie; onderzoek richt zich op het ontwikkelen van kennis over de complexe etiologie en het in kaart brengen van afwijkingen in neurale netwerken met betrekking tot dementie.
- Genetische en epigenetische aspecten van dementie; onderzoek richt zich op het gebied van moleculaire genetica van dementie met behulp van nieuwe technologieën en de rol van epigenetica bij het ontstaan van dementie.

MODEM consortium:

Het werkpakket Fundamenteel Onderzoek wordt binnen het Onderzoeksprogramma Dementie ingevuld door het MODEM (Mechanisms Of DEMentia) consortium. Voor vervolgsubsidie van het MODEM consortium worden de volgende aandachtspunten meegegeven:

- Sinds de start van MODEM wordt er een meerwaarde ervaren vanuit de samenwerking tussen de verschillende onderzoekspijlers binnen het consortium. Dit brengt het onderzoek inhoudelijk verder. In het kader van de subsidieoproep voor vervolfinanciering wordt u aangemoedigd ook de overlap en samenwerking op te zoeken met de andere OPD consortia en de andere lijnen van de Nationale Dementie Strategie (gericht op leven met dementie). Daarbij is er winst te behalen door onderzoek en praktijk beter te koppelen.
- In samenwerking met het TAP-consortium heeft u in de eerste projectfase belangrijke stappen gezet in het identificeren van subtypes van de Ziekte van Alzheimer met behulp van Omics technieken. Ook internationaal wordt dit gezien als een (voorzichtige) doorbraak met betrekking tot diagnostiek en in een latere fase mogelijk behandeling. U wordt aangemoedigd om deze differentiatie, daar waar mogelijk, te gebruiken voor de verbinding tussen onderzoeksmodel en patiënt, om zo mogelijk eerste stappen te zetten richting behandeling van dementie.
- Ondanks dat het fundamenteel onderzoek betreft, wat zich moeilijker laat vertalen voor betrokkenheid van mensen met dementie en ervaringsdeskundigen, wordt u aangemoedigd het patiëntenperspectief ook bij uw consortium op relevante onderdelen leidend te laten zijn. Niet alleen indirect via betrokkenheid van medische specialisten, maar ook direct vanuit mensen met dementie en/of hun mantelzorgers.

1.2 Werkpakket 2 – Risicoreductie

Een belangrijk onderdeel van de oplossing om dementie de wereld uit te krijgen is het voorkomen van de ziekte. Risicoreductie, oftewel preventie, is gericht op het bevorderen en beschermen van gezondheid en het voorkomen van ziektes en complicaties. De wetenschappelijke stand van zaken geeft aan dat circa 45% van dementie voorkomen had kunnen worden door het positief beïnvloeden van leefstijlfactoren (zie [The Lancet report](#) gepubliceerd in 2024). In de komende jaren van de

Nationale Dementie Strategie (tot en met 2030) wordt er ingezet op het hebben van een completer beeld met betrekking tot risicofactoren voor dementie en (kosten)effectieve risico-reducerende interventies die uitvoerbaar zijn in de praktijk. Inspirerende internationale voorbeelden van acties gericht op risicoreductie worden tot zover relevant op (kosten)effectiviteit onderzocht voor de Nederlandse context en vervolgens daar waar nodig en mogelijk toegepast. Daarnaast stelt de NDS dat, naast inzicht in de risicofactoren, er meer inzicht nodig is in de rol van weerbaarheidsfactoren (waaronder cognitieve veerkracht), de rol van genetische aanleg, immunologische factoren en omgevingsfactoren.

Binnen dit werkpakket zijn vanuit het Onderzoeksprogramma Dementie binnen de subsidieoproep voor Multidisciplinaire Consortia in 2021 enkele subthema's benoemd die ook in deze vervolg subsidieoproep als leidraad gelden:

- Beïnvloedbare risicofactoren voor dementie (primaire preventie); gericht op enerzijds het ontwikkelen van kennis over beïnvloedbare risicofactoren, beschermende factoren en mogelijke beïnvloeding van deze factoren en anderzijds de implementatie van deze nieuwe kennis.
- Selectieve en geïndiceerde risicoreductie (secundaire preventie); gericht op het scherper identificeren van risicodoelgroepen om vervolgens de mogelijkheden tot ingrijpen te ontwikkelen. Hiermee kan de ziekte mogelijk worden uitgesteld, gestopt of vertraagd. Met een dergelijke interventie kunnen in de toekomst bijvoorbeeld mensen met een genetisch risico op het ontwikkelen van dementie behandeld worden.
- Vroege signalering en uitstel van progressie (tertiaire preventie); hierbij kan het gaan om risicoreductie bij specifieke risicogroepen maar ook risicoreductie op het niveau van het individu. Bij vroege signalering in de praktijk en de inzet van geïndiceerde risicoreductie, spelen het sociale netwerk, huisartsen, verpleegkundigen, verzorgenden en paramedici een rol. Dit draagt bij aan het tegengaan van de verergering van de ziekte bij mensen met dementie en het voorkomen en/of het verlichten van het lijden, waarmee wordt ingezet op een betere kwaliteit van leven van mensen met dementie en hun mantelzorgers.

BIRD consortium:

Het werkpakket Risicoreductie wordt binnen het Onderzoeksprogramma Dementie ingevuld door twee consortia met ieder hun eigen focus binnen de overkoepelende doelstellingen van het Onderzoeksprogramma Dementie, waarvan één BIRD-NL (Beïnvloedbare Risicofactoren van Dementie). Voor vervolgsubsidie van het BIRD consortium worden de volgende aandachtspunten meegegeven:

- Het wordt aangemoedigd dat het BIRD consortium zich blijft inzetten voor het opsporen van andere (nieuwe) risicofactoren zodat het percentage bekende risicofactoren verhoogd wordt. Hierbij is het wenselijk ook te kijken naar weerbaarheidsfactoren, immunologische factoren en omgevingsfactoren.
- Meer dan tijdens de eerste jaren van het Onderzoeksprogramma Dementie zal de nadruk liggen op het delen van kennis en de implementatie van de onderzoeksresultaten, zowel in het zorg- en welzijnssysteem als de uitvoeringspraktijk. Ook van het BIRD consortium wordt gevraagd hierop te anticiperen.
- Het BIRD consortium heeft de afgelopen periode ingezet op verbinding met de eerste lijn en meer specifiek met huisartsen. Dat is een relevante stap. Een grote groep mensen waarbij risicoreductie relevant is, wordt echter niet bereikt als de huisartsenpraktijk de enige setting blijft waarmee verbinding wordt gelegd. Het consortium wordt aangemoedigd ook andere routes te exploreren voor het onder de aandacht brengen en inzetten op risicoreductie. Denk hierbij ook verder dan de medische paden.
- Aandacht voor diversiteit en inclusiviteit wordt binnen alle lagen van de NDS en het OPD aangemoedigd. In de vervolgaanvraag van BIRD wordt aangemoedigd inzichtelijk te maken hoe een specifieke focus voor cultuur sensitieve aspecten wordt ingevuld en hoe andere thema's rond inclusiviteit aan bod komen.
- In het najaar van 2024 is de [Kennisagenda Bestaansonzekerheid en Dementie](#) verschenen, waarin de wisselwerking tussen de diagnose dementie en bestaansonzekerheid gelegd wordt. Het wordt aangemoedigd deze wisselwerking in het kader van deze vervolgsubsidie nader te exploreren als onderdeel van risicoreductie.

NDPI consortium:

Het werkpakket Risicoreductie wordt binnen het Onderzoeksprogramma Dementie ingevuld door twee consortia met ieder hun eigen focus binnen de overkoepelende doelstellingen van het Onderzoeksprogramma Dementie, waarvan één NDPI (Nederlands Dementie Preventie Initiatief). Voor vervolgsubsidie van het NDPI consortium worden de volgende aandachtspunten meegegeven:

- Meer dan tijdens de eerste jaren van het Onderzoeksprogramma Dementie zal de nadruk liggen op het delen van kennis en de implementatie van de onderzoeksresultaten, zowel in het zorg- en welzijnssysteem als in de uitvoeringspraktijk. Ook van het NDPI consortium wordt gevraagd hierop te anticiperen.
- Aandacht voor diversiteit wordt binnen alle lagen van de Nationale Dementie Strategie en het Onderzoeksprogramma Dementie aangemoedigd. Het consortium heeft al veel expertise in het werven en verzamelen van data onder mensen met lagere gezondheidsvaardigheden. Het consortium wordt aangemoedigd ook in de vervolgaanvraag inzichtelijk te maken hoe diversiteit en inclusiviteit is verweven, met daarbij een specifieke focus voor cultuur sensitieve aspecten.
- De publiekscampagne, app en tools die worden doorontwikkeld sluiten aan bij state-of-the-art van internationaal onderzoek. Het NDPI consortium heeft hierbij ook internationaal een voortrekkersrol, waarvan de verbinding met ontwikkelingen binnen de World Health Organization een bijzonder relevant voorbeeld is. Tegelijkertijd vindt de uitvoering van risicoreductie heel lokaal plaats. Het betreft een heel breed speelveld waarbinnen het NDPI wordt aangemoedigd een krachtige verbinder te zijn en hun voorlopers rol te blijven behouden.
- In het najaar van 2024 is de [Kennisagenda Bestaansonzekerheid en Dementie](#) verschenen, waarin de wisselwerking tussen de diagnose dementie en bestaansonzekerheid gelegd wordt. Het wordt aangemoedigd deze wisselwerking in het kader van deze vervolgsubsidie nader te exploreren als onderdeel van risicoreductie.

1.3 Werkpakket 3 – Diagnostiek (en prognostiek)

Ondanks het feit dat dementie (nog) niet te genezen is, is het belangrijk om de diagnose vast te stellen. Met een diagnose heeft iemand met dementie recht op hulp en ondersteuning door bijvoorbeeld een casemanager. Ook kunnen mogelijk tijdig belangrijke beslissingen worden genomen omtrent juridische en financiële zaken en de medische zorg. Daarnaast vergroot een vroegtijdige diagnose de kans dat een eventuele behandeling helpt om de ziekte te stabiliseren, vertragen of verzachten. Onderzoek binnen het werkpakket Diagnostiek en Prognostiek richt zich daarom op verbetering en vervroeging van de diagnose van dementie. Specifieke thema's betreffen bijvoorbeeld:

- Nieuwe (gepersonaliseerde) biomarkers,
- Het verfijnen en personaliseren van diagnostische methodes (waaronder medische en biotechnologie bij vroege diagnostiek, het identificeren van nieuwe ziekteroutes en de doorvertaling daarvan en de ontwikkeling van laagdrempelige, breed toepasbare, valide screenings markers)
- De implementatie van diagnostische mogelijkheden in de praktijk.

Vanuit de Nationale Dementie Strategie wordt er naar gestreefd dat er in 2030 voor elk persoon met dementie een diagnose op maat beschikbaar is voor wie dit wenst. Nieuwe opgedane wetenschappelijke kennis rond diagnostiek is daarbij doorvertaald en zichtbaar in de werkwijze van professionals in de zorg. Vanuit de Nationale Dementie Strategie wordt hierbij een specifieke focus voor cultuur sensitieve aspecten gevraagd.

TAP consortium:

Het werkpakket Diagnostiek (en Prognostiek) wordt binnen het Onderzoeksprogramma Dementie ingevuld door het TAP-DEMENTIA (Tijdige, Accurate, en gePersonaliseerde diagnose van dementie) consortium. Voor vervolgsubsidie worden de volgende aandachtspunten meegegeven:

- Meer dan tijdens de eerste jaren van het Onderzoeksprogramma Dementie zal de nadruk liggen op het delen van kennis en de implementatie van de onderzoeksresultaten, zowel in het zorg en welzijnssysteem als in de uitvoeringspraktijk. Ook van het TAP consortium wordt gevraagd hierop te anticiperen.
- De afgelopen paar jaar is een goede start gemaakt om de nieuwe wetenschappelijke kennis de komende jaren te laten landen in een klinische/poliklinische setting, waarbij vanuit het consortium een nauwe verbinding wordt gezocht met het Nederlands Geheugenpoli Netwerk en de geheugenpoliklinieken. Hierdoor kan de zorg voor mensen met dementie binnen de poliklinische/klinische setting ingericht worden op basis van de wetenschappelijke stand van zaken. Het TAP consortium wordt aangemoedigd de impact van deze route via de geheugenpoliklinieken inzichtelijk te maken.
- Gegeven de demografische ontwikkelingen bestaat de verwachting dat een deel van de mensen met dementie niet binnen de geheugenpoliklinieken gediagnostiseerd zal worden maar in de thuissituatie. Het consortium wordt aangemoedigd in het kader van vervolgsubsidie de lijnen met de professionals werkzaam in de eerste lijn en de VVT sector te verstevigen zodat ook daar de nieuwe wetenschappelijke kennis bij kan dragen aan state-of-the-art diagnostiek.
- Om de beschikbaarheid van diagnostiek (en behandeling) krachtig te positioneren is het belangrijk om aan te sluiten daar waar mensen met dementie en hun mantelzorgers samenkomen, denk hierbij bijvoorbeeld aan de Ontmoetingscentra en de Odensehuizen.
- Aandacht voor diversiteit en inclusiviteit wordt binnen alle lagen van de Nationale Dementie Strategie en het Onderzoeksprogramma Dementie aangemoedigd. In de vervolgaanvraag van TAP wordt inzichtelijk hoe een specifieke focus voor cultuur sensitieve aspecten wordt ingevuld en hoe andere thema's rond inclusiviteit aan bod komen.

1.4 Werkpakket 5 – Jonge mensen met dementie

Binnen de Nationale Dementie Strategie is de doelgroep jonge mensen met dementie (mensen onder de 65 jaar) benoemd als dwarsdoorsnijdend thema. Jonge mensen met dementie vormen een groeiende groep en hebben vaak een andere vorm van dementie dan mensen boven de 65 jaar. In het kader van dit werkpakket wordt wetenschappelijk onderzoek gedaan ter verbetering van preventie, diagnostiek, behandeling en gepersonaliseerde zorg bij dementie op jonge leeftijd in Nederland.

Onderzoeken binnen dit werkpakket sluiten aan bij de update van de wetenschapsagenda van het Kenniscentrum Dementie op Jonge Leeftijd die in 2025 plaats vindt. Er dienen oplossingen geleverd te worden voor de praktijk, verbeteringen van diagnostiek, verbeteringen wat betreft behandeling, zorg en ondersteuning en meer kennis over het ontstaan en mechanismen van de verschillende vormen van dementie bij jonge mensen.

Inhoudelijk heeft dit werkpakket overlap met de onderzoeksthema's van de andere werkpakketten (fundamenteel onderzoek, risicoreductie en diagnostiek/prognostiek) van het Onderzoeksprogramma Dementie. Samenwerking en inhoudelijke afstemming tussen de consortia wordt daarom gestimuleerd

Binnen dit werkpakket zijn vanuit het Onderzoeksprogramma Dementie binnen de subsidieoproep in 2021 enkele subthema's benoemd die ook in deze vervolg subsidie als leidraad gelden:

- Onderzoek naar de oorsprong, werkingsmechanismen en het beloop van dementie bij jonge mensen.
- Diagnostiek, prognose en definiëring van aandoeningen
- Behandeling en preventie
- Gezondheidszorg en maatschappelijke ondersteuning

YOD consortium:

Het werkpakket Jonge mensen met dementie wordt binnen het Onderzoeksprogramma Dementie ingevuld door het YOD (Young Onset Dementia) consortium. Voor vervolgsubsidie worden de volgende aandachtspunten meegegeven:

- Meer dan tijdens de eerste jaren van het Onderzoeksprogramma Dementie zal de nadruk liggen op het delen van kennis en de implementatie van de onderzoeksresultaten, zowel in het

zorg en welzijnssysteem als in de uitvoeringspraktijk. Ook van het YOD consortium wordt gevraagd hierop te anticiperen.

- Het consortium maakt een goede verbinding met de geheugenklinieken. De complexe problematiek en diagnostiek vraagt om een directe link met de poliklinische sector. Tegelijkertijd is de aanlooperperiode voordat de diagnose gesteld wordt voor jonge mensen met dementie relatief lang. Het consortium wordt aangemoedigd met hun nieuwe kennis ook de verbinding te verstevigen met de (koepel van) huisartsen en de eerstelijns zorg.
- Het consortium heeft een mooi regionaal netwerk richting mbo en hbo professionals. Als voorloper hiermee biedt dit mogelijkheden richting mbo en hbo onderwijs. We moedigen aan dat het consortium dit verder exploreert, samen met consortium partners (waaronder UKON en de 'laag volume hoog complexe' doelgroepnetwerken) en DEMPACT.
- In het najaar van 2024 is de [Kennisagenda Bestaansonzekerheid en Dementie](#) verschenen, waarin de wisselwerking tussen de diagnose dementie op jonge leeftijd en bestaansonzekerheid gelegd wordt. Het wordt aangemoedigd deze wisselwerking in het kader van deze vervolgsubsidie nader te exploreren.
- Aandacht voor diversiteit en inclusiviteit wordt binnen alle lagen van de Nationale Dementie Strategie en het Onderzoeksprogramma aangemoedigd. In de vervolgaanvraag van YOD wordt inzichtelijk hoe de specifieke focus voor cultuur sensitieve aspecten wordt voortgezet en hoe andere thema's rond inclusiviteit aan bod komen.

Appendix 2 – Staatssteun – Daadwerkelijke Samenwerking

Daadwerkelijke samenwerking moet tot uiting komen in een vastgelegde inhoudelijke betrokkenheid bij de samenwerking. Deelnemers dienen daadwerkelijk deel te nemen aan de samenwerking door invloed te hebben op het ontwerp en de uitvoer van de samenwerking, de financiële risico's te delen, op afstand van elkaar te staan (onafhankelijkheid) en actief bij te dragen aan het management van de samenwerking. Contractonderzoek en het verrichten van onderzoeksdiensten – en uitbesteding – kwalificeren naar hun aard niet als daadwerkelijke samenwerking.

Daadwerkelijke samenwerkingsvereisten [paragraaf 2.2.2 Kaderregeling O&O&I](#):

1. Het betreft een samenwerking tussen
 - a. ten minste twee onafhankelijke partijen;
 - b. waarvan ten minste één partij die voldoet aan de definitie van onderzoeksorganisatie⁵ en één partij die kwalificeert als onderneming, die
 - c. op basis van een in het projectvoorstel beschreven taakverdeling (project governance) een gemeenschappelijke doelstelling nastreven en
 - d. samen de omvang van het samenwerkingsproject bepalen en bijdragen aan de tenuitvoerlegging ervan en
 - e. de daaraan verbonden financiële, technologische, wetenschappelijke en andere risico's delen en
 - f. duidelijke omschrijving van de activiteiten per projectpartij in werkpakketten en een bijbehorende duidelijke begroting, waarin duidelijk wordt welk deel van de subsidie op welk deel van de activiteiten en werkpakketten betrekking heeft, en
 - g. de projectresultaten delen, en
 - h. waarbij de activiteiten vallen binnen de primaire activiteiten van een onderzoeksorganisatie, zijnde:
 - i. opleiding
 - ii. onafhankelijk onderzoek of ontwikkeling.
2. Een of meer partijen kunnen de volledige kosten van het project dragen (mede middels verkrijging van subsidie) en zodoende de andere partijen bevrijden van de aan het project verbonden financiële risico's.
3. De beoogde activiteiten vallen binnen de categorieën fundamenteel, industrieel onderzoek en/of experimentele ontwikkeling.⁶
4. De hierboven genoemde onderdelen moeten voor aanvang van het project zijn vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst die aan bovenstaande voorwaarden voldoet.
5. Hiervan uitgesloten zijn definitieve overeenkomsten over de marktwaarde van de ontstane intellectuele-eigendomsrechten en de waarde van bijdragen aan het project.
6. Contractonderzoek en het verrichten van onderzoeksdiensten worden niet geacht vormen van samenwerking te zijn.

Voorwaarden Subsidieaanvraag

In uw subsidieaanvraag dienen de volgende aspecten duidelijk omschreven te worden. Geef duidelijk aan welke partijen deelnemen in de daadwerkelijke samenwerking en welke partijen in dit verband voor haar activiteiten subsidie aanvragen.

Omschrijf per samenwerkende partij:

- of dit een onderzoeksorganisatie of onderneming (niet-onderzoeksorganisatie) betreft
- welke rollen en taken de partij heeft binnen de samenwerking
- welke activiteiten door partij zullen worden uitgevoerd
- welk deel van de subsidie beoogd is voor welke partij (begroting)

EN

- Op welke manier de (hoofd-)activiteit voldoet aan de criteria van fundamenteel of industrieel onderzoek of experimentele ontwikkeling.
- in een verklaring dat partijen financieel en juridisch onafhankelijk van elkaar zijn

⁵ Par. 1.3 onder ee) [Kaderregeling O&O&I](#)

⁶ Par. 1.3 onder j), m) en q) [Kaderregeling O&O&I](#)

Voorwaarden samenwerkingsovereenkomst

Om aan de voorwaarden van daadwerkelijke samenwerking te kunnen voldoen, kunnen de projectactiviteiten alleen dan starten nadat de samenwerkingsovereenkomst geaccepteerd is door ZonMw en ondertekend is door alle betrokken samenwerkingspartijen.

Op de ZonMw website kunt u meer informatie vinden over de voorwaarden en een voorbeeld overeenkomst vinden. U wordt dringend geadviseerd gebruik te maken van het voorbeeld, dit is opgesteld in lijn met de vereisten voor daadwerkelijke samenwerking. Zie voor meer informatie en voorwaarden de [ZonMw website](#).

In de samenwerkingsovereenkomst moet onder andere een bepaling inzake intellectuele eigendomsrechten opgenomen worden. Deze bepaling regelt dat:

- de resultaten van de samenwerking die geen intellectuele eigendomsrechten opleveren breed verspreid worden;
- de uit het samenwerkingsproject ontstane intellectuele-eigendomsrechten aan de verschillende samenwerkende partijen worden toegekend op een wijze die een passende afspiegeling is van de werkzaamheden. Het uitgangspunt daarbij is ‘uitvinder is eigenaar’;
- de onderzoeksorganisatie(s) een vergoeding ontvangt bij overdracht of licensering van haar (gedeelde-) intellectuele-eigendomsrechten aan de onderneming(en) die gelijkwaardig is aan de marktprijs. Bepaling van een marktconforme prijs kan niet op voorhand worden vastgesteld en dient op arm’s length-voorwaarden plaats te vinden.

U moet tijdig een definitieve maar nog niet ondertekende versie van de samenwerkingsovereenkomst aanleveren die voldoet aan genoemde voorwaarden voor beoordeling door ZonMw.

Uitvoering Project

Het gehele project moet worden uitgevoerd met inachtneming van de vereisten voor daadwerkelijke samenwerking. Als niet of niet langer (deels) aan die vereisten wordt voldaan, bestaat het risico op verstrekking van onrechtmatige staatssteun aan betrokken ondernemingen en zal (dat deel van) de subsidie niet verstrekt of ingetrokken kunnen worden.

Let op dat het niet mogelijk is om na de ondertekende samenwerkingsovereenkomst nieuwe organisatie(s) toe te (laten) voegen.
